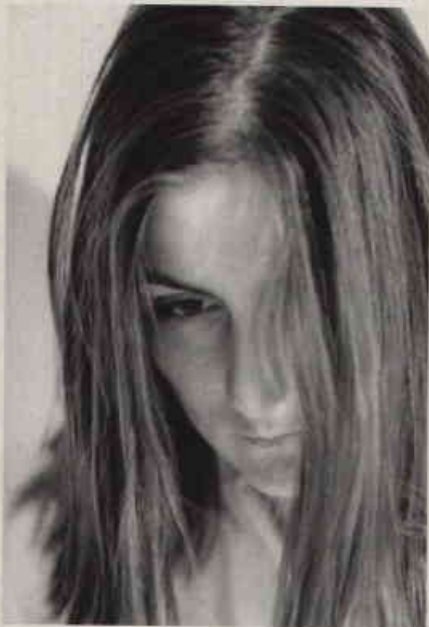

Nemi erőszak az irodalomban

■ KAFFKA MARGIT: AZ ORSÓ MELLŐL CÍMŰ NOVELLÁJÁNAK BÜNTETŐJOGI SZEMPONTÚ MEGKÖZELÍTÉSE

"Mindjárt vége a mának - gondolta, és hátraszegte fejét, mert az idegei élesen, nyugtalanul feszültek a nyakszirtje fölött...Tétova lázongások, nyűgös disszonanciák keltek sokszor a lelkében ...Szerette az urát, mert nem volt oka, hogy ne így legyen, közben pedig valami mintha elaludt volna benne. Néha, mikor lehunyta a szemét, úgy érezte, hogy a lelke mélyén csendesen, mélán és fehéren havazik...Kieért a faluból, és az út szélén, a barázdák mellett haladt tovább. Messziről látta az erdő halványbarna sávját és a felszántott, porhanyó rögök meleg, vörhenyes színét a hanyatló napsütésben. Ment, és a dombhát enyhe lejtője már elfődte előle a falut. A fejét föl emelte és megrepkedett a fátyola, a hajszálai a szélben. Tágranyílt szemmel nézte az eget és a földet...A nyugati égen egy nagy, lilavörös fellegszörny vonzolta át sietve groteszk, iromba testét, óriási tagjait sebbel-lobbal kapkodta maga után, de azért egy tömegben maradt és élesen, sötétlőn húzódtott a hanyatló nap arca elé. Azontúl rohamosan kezdett nőni az alkony...A leánykorára gondolt, a régi álmaira még az internátusban...Milyen régen volt, milyen rég. És azóta - kilenc éve már, hogy minden egyforma, itt ő a tiszteletesné - az ura jó ember, szeretik és talán esperes lesz miha-

marabb...Még egyre haladt a szürkületben. Alig vette észre, hogy messzire jutott, vitte előre a lépések összefüggő, könnyű ritmusa... Hirtelen megállt, ösztönszerű ijedséggel és visszahőkölt. A lába valami puha és rugalmas tömegbe ütdődött, lehajolt hozzá és borzongás futott végig a gerincén. Pedig csak egy kicsiny állati hulla feküdt ott...Már oszlásnak indult...Ki tudja, milyen régóta feküdt itt a tél jeges takarója alatt, szelíden, mint egy elhervadt kis levél. Szép volt...lehajolt...Akkor valami hirtelen, erős zörrenésre az erdőalj cserjéiből rémulten rezgett fel...A következő percben egyetlen, állati erejű rándítás egyenesítette fel, és kényszerítette, hogy derékban hátrahajoljon. Sikoltás tört elő a torkán, de csak gyöngye hördülésé tompult, és visszacsuklott. Az agya, ítélete vesztegelt, de iszonyúan átvonaglott a teste a rémuléttől és fájdalomtól. Egy lökés erejétől a földön feküdt. Egy arc rémlott föléje hajolva a sötétben, fekete árnyékfoltokból előtűnő lapos, baromi sziluet - két alig mozgó, bánygú, de pokoli tűzben égő szatírszem. Az asszony levegő után kapkodott, alkohol és verejték otromba páraí csaptak arcába és ő végre kiáltott, eszelősen, rázkódva és vergődve a rettenetes karok között. Félőntudata felrettent, menekvést keresett, mint a gyöngébb állat, és körmeit belemélyesztette a tuskés, durva arcbőrbe. Egy ütést érzett a homlokán, majd a vállán egyet - a fájdalom éles volt, bár nem túl erős, de akkor a félelemtől behunyta szemét. Még érezte, hogy néhány lépésnyire továbbvonszolják a szél-ső bokrok felé. Föleszmélt - körülötte éjszakai sötétség és minden tagjában dermedés. A halál - hogy milyen egyszerű - gondolta, és megint lehunyta a szemét. És ekkor lassan, otromba, súlyos valóság-séggel, de még csak mint egyszerű tény emléke nyert alakot a tudatában az, ami vele történt."

A fenti idézet lehetne egy büntető ítélet indokolásának történeti tényállása. Lehetne, de nem az. Bár Kaffka Margit novellái mindig az életről szólnak, és - József Attila szavainak felcserélésével, metonimikus-szineckdochikus kifejezéssel élve -

mindig a valódit mondják, nem csak az igazat, mégsem keverhetők össze a száraz jogi szöveggel.

A kép, amelyet az író a bűn világáról fest, nem másolat. Szubjektívizmusa ellenére a női kiszolgáltatottság ősi valósága tárul az olvasó elé. Az asszonyi sors a férfiak által uralt élet félelmetes zuga. Az elfojtott sóhajtások kegyetlen szimbóluma.

Az ismertetett novella-részlet a megerőszakolt tiszteletesné szenvedéseit meséli el. Az ellene elkövetett bűn jogi elemzése talán elvezet bennünket a nemi erőszak áldozatait ért sérelem empátikusabb megértéséhez. Talán a jogászok és a szociológusok retorikai párbaja, amely évek óta folyik a nőket ért - elsősorban családon belüli - erőszak témakörében, nyugvópontra jut. Talán...(?) Talán kevesebb indulattal és nagyobb átéléssel szemléljük majd az irodalmi mű segítségével a nemi erkölcs - szerencsésebb lenne a nemi szabadság - elleni bűncselekményeket.

A jog és az irodalom együttes tanulmányozása mellett több érv szól. A szépirodalom ismerete lehetővé teszi, hogy jobb szakembereket neveljünk. (Instrumentális érv.) Lehetővé teszi, hogy jobb embereket neveljünk. (Humanista érv.) Lehetővé teszi, hogy könnyebben megértsük, illetve megértsük a jogi fogalmakat. Mindezek mellett a jogszabályok száraz mondatai kalandra kelnek, és a klasszikus szépirodalom, élményekben dús világában, otthonra lelnek.

Kaffka Margit hősnője a csipkeverő "orsó mellől" állt fel, és indult el tragikus útjára, hogy beteljesedjék sorsa. Még harminc éves sem volt, amikor a falu végében lévő erdőben, a végzet hatalma, a nőket érhető legnagyobb bünt mérte rá. A jog nyelvén ismeretlen tettes által elkövetett erőszakos közönsülés sértettjévé vált.

A kriminológiai elemzések² szerint azokban az erőszakos közönsüléses bűnügyekben, amelyekben a terheltek és a sértettek korábban

nem ismerték egymást, az elkövetés módját tekintve, bizonyos sajátosságok figyelhetőek meg.

"Ezek a cselekmények rendszerint meglepetésszerűek és kifejezetten agresszív támadó jellegűek. Többnyire a késő esti órákban vagy elhagyatott helyeken, kihalt utcákon, esetleg az egyedülálló sértett lakásán történnek." Ritkán fordul elő az ismeretlen tettes által történő elkövetés esetében, hogy a támadó igyekezne megszeretni az áldozat beleegyezését.

A mai hatályos jogszabályok szerint az erőszakos közönség a nemi erkölcs elleni bűncselekmények közé tartozik, és két változata létezik. Az első szerint a támadó részéről elkövetett magatartás két tevékenységi elemből (kényszerítés és közönség) tevődik össze. Ezek egymással konjunktív viszonyban vannak. A kényszerítés mindig a közönség érdekében történik. Célja az áldozat ellenállásának leküzdése, illetve megbénítása. Ennek hatására a sértett képtelenné válik az akaratának megfelelő magatartás tanúsítására. A kényszerítést erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával éri el a támadó. Az erőszak az áldozat teste ellen irányuló fizikai erőszakot jelenti, a fenyegetés pedig az élet vagy testi épség ellen irányul. A kényszerítés melletti másik elkövetési magatartás a közönség. A jog világában a közönség nem azonos a biológiai értelemben vett együttléttel. A bűncselekmény megvalósul, és befejezetté válik már a nemi szervek érintkezésével.

Az erőszakos közönség másik változata szerint az elkövető tettét úgy hajítja végre, hogy kihasználja a sértett védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotát. A jog szerint védekezésre képtelen pl. a béna személy és a 12 éven aluli gyermek. Az akaratnyilvánításra képtelen állapot alatt az ájulást és a részegséget értik általában. A büntetőjog közömbös aziránt, hogy az említett állapotot az elkövető idézte elő, vagy tőle függetlenül jött létre.

Az erőszakos közönség büntette csak szándékosan valósítható meg. Az elkövető szándékának ki kell terjednie az első fordulat szerinti kényszerítésre és közönségre, vagy a második fordulat szerint a sértett védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotára és a közönségre egyaránt.

A Kaffka hősnőjét ért támadás elköve-

tőjét az erőszakos közönség első változata szerint büntetnék, hiszen a közönség érdekében fizikai erőszakot alkalmazott:

"A következő percben egyetlen, állati erejű rándítás egyenesítette fel, és kényszerítette, hogy derékban meghajoljon." Később pedig "egy lökés erejétől a földön feküdt", majd "egy ütést érzett a homlokán, majd a vállán egyet - a fájdalma éles volt."

A ma hatályos jogszabályok szerint Kaffka Margit művének hősnője a meginduló büntetőeljárás sértettjévé csak akkor válhatna, sérelmének orvoslatát az államtól csak akkor kérhetné, ha érvényes magánindítványt terjesztene elő, 30 napon belül. Az erdőben reá találó orvos-barát - "Oh, a tiszteletes asszony! Hát mi lelte, bántotta valaki? Tessék csak belém karolni!" - feljelentésére tehát nem indulna büntetőeljárás.

A jogalkotó ugyanis, amikor megfogalmazta az erőszakos közönség büntetésének tényállását, akkor a leendő sértettek kíméletére tekintettel kimondta, hogy ennek a bűncselekménynek az alapesete csak magánindítványra üldözhető.

Amennyiben ez hiányzik, akkor - mint eljárási akadály - vagy meg sem indul a büntetőeljárás, vagy az eljárás megszüntetését eredményezi.

Ha a tiszteletes felesége magánindítványában kérné az elkövető megbüntetését, akkor a meginduló büntetőeljárás első szakaszában, a nyomozásban az eljáró hatóság kezdeti feladata az ismeretlen tettes személyének felkutatása és a bizonyítási eszközök összegyűjtése és megvizsgálása lenne. Csak ezt követően emelhetne vádat az ügyész. A vádirat benyújtása juttatja el az ügyet a bírósági szakaszba. A büntetőper lefolytatása után van esély arra, hogy ítélet születessen.

Ebben az eljárási konstrukcióban, bár a sértett akaratától függ a büntetőeljárás megindulása, a magánindítvány benyújtása után a bűncselekmény áldozata tanúvá zsugorodik, akinek inkább kötelezettségei, semmint jogai vannak. Az eljárásban pedig újabb viktimizációjának is tanúi lehetünk.

Kaffka Margit korában, a XX. század elején - az írónő a Nyugat első nemzedékéhez tartozott - még a Csemegi-kódex szabályozta a büntetőjogi viszonyokat. Az akkor érvényes jogszabályok értelmében az erőszakos nemi közönség büntettét az

követi el, aki "valamely nőszemélyt erőszakkal v. fenyegetéssel arra kényszerít, hogy vele házasságon kívül nemileg közönséjljön", vagy "aki valamely nőszemélynek öntudatlan vagy akarata nyilvánítására vagy védelmére tehetetlen állapotát arra használja fel, hogy vele házasságon kívül nemileg közönséjljön, akár ő idézte elő azon állapotát, akár nem".

A mai szabályozáshoz képest három lényeges eltérés figyelhető meg: a bűncselekményt egyrészt korábban csak nő ellen követhették el, másrészt pedig csak házasságon kívül. A harmadik különbséget a bűncselekmény elnevezésénél láthatjuk: a XIX. században megalkotott jogszabályban még viselte a "nemi" szócskát.

A közhiedelem ma is úgy tartja, hogy ennek a bűncselekménynek az elkövetői férfiak, áldozatai nők lehetnek. Pedig ez nincs így. Több-ször is előfordult a jogi életben, hogy nő erőszakolt meg férfit.

Ezekben az esetekben, a kilencvenes évek végéig, a "nullum crimen sine lege" elve - nincs bűncselekmény törvény nélkül - alapján az igazságszolgáltatás vagy tétlen maradt, vagy enyhébb bűncselekmény elkövetésében mondta ki a verdictet. A Csemegi-kódex idézett szakaszaiból is kiderül, hogy ennél a bűncselekménynél nem lehetett férfi a sértett.

A másik különbség a "házasságon kívül" kitételben található. A jelenleg hatályos jogban ezt a kifejezést már nem találjuk meg, a polgárok tudatában viszont még igen. A férfiak, de sajnos a nők egy része is úgy gondolja, hogy a házastársi köteleesség magában foglalja a nemi kapcsolatot is.

A Csemegi-kódex Indokolása és az akkori jogirodalom gyakran utalt arra, hogy csakis a házasságon kívüli erőszak valósítja meg ezt a bűntettet. A férj a feleséggel szemben még abban az esetben sem követheti el ezt a bűncselekményt, ha a házastársak ágytól és asztaltól elválasztva élnek.

Miért nem tiltotta sokáig a jog a házasságon belüli erőszakot? Ennek megértése céljából, irodalmi utazásra hívom az olvasót.

"Egész külön mítoszvilága, mondaköre és irodalma van az 'ember' történetén belül az asszonyi sors különarcú tragikumának, amit e néhány szomorú szóba lehetne összefoglalni: tehetetlenség és epedés, lekötöttség, várás, felés, tűrés, - szívós és gyótró erőfeszítések a passzivitásból kitörésre - a tört szárnyú visszahullások, örök ingadozások a kibékíthetetlen utak keresztezésén. És könnyek - ezek a meddő gyöngyök, amiket, mint a kagylóhéjban, horzsolódások gyötrelme sajtol - oly erők örök feszülése, miknek eredőjében egyik felől van az idegbaj, hisztériák, degeneráltság (amit inferioritásnak hívnak), itéletihiány, ravaszság, kicsinyesség, felelőtlenesség és ezer 'bajos' rabszolgáosztoke a morális beszámíthatatlanságnak; - másik oldalon néhány elbűvölően gyönyörű életremeklés - asszonyi szentjei a vallásoknak, nagy színészpályák, diplomatai talentumok, uralkodónők, szalondámák (nem véletlen ez az összeállítás), néhány elvélve felcsillanó értékű literális mű - s a művészet vagy tudás egyéb terein alig valami maradandó. - Ez az, ami felszínre jutott. Mögötte pedig töméntelenje alvó ösztönöknek - feszülésnek, fojtottságnak, kínnak - amiből sohase lehet senki számára egyéb, több, érőbb, csak - könnyek."¹⁴

Miért ez a sok könny? A Tórából megtudjuk. A kigyó unszolására Éva tiltott gyümölcsöt szakított a jó és rossz tudásának fájáról. Ádámmal együtt ettek belőle, ezért Isten több büntetést rótt ki a nőre. A Tóra elején, Mózes első könyvében, a Genezisben olvasható:

"Megoskasítom terhességem kinyitait. Fájdalma közepette szüldöd gyermekeidet. Vágyakozni fogsz férjed után, ő azonban uralkodni fog rajtad."¹⁵

A nők mai helyzete, férfiak általi elnyomása tehát régóta rájuk szakadt, az ősi időkből ered, és isteni büntetésként jelenik meg. Anyai örökül kapták, a fájdalmas vajúdással együtt. A házasság mérgei - amiről mindketten tehetnek - felőrlik a női szívet. "A gyűlölködés egy-egy felcsigázott, pillanatnyi féktelen szitka; vagy a szemrehányó éleskedések gonosz, kegyetlen csapásai, ahogy a lélek vagy a hiúság legfájóbb helyeire találnak, a múlt legkínosabb, legkényesebb vagy legdrágább rejtekeiben öntik szét a profánság vagy szertelen gúny epemérgét; ahogy végre már csak azért kiáltanak egymás felé becsmerlő szidásokat,

alaptalan, képtelen, lázító vádakat, zagyván szenvedélyes, lihegő, szinte csudálatos kitalálásait a rosszszágnak, hogy a másikkal fájjon, még-még fájjon; és kiáradjon, utat leljen belőlünk a fojtogató bosszú, megalázottság vagy lenyűgözöttség kínja, ő, ezek mind csak szavak igaz, de rettenően visszahatnak az érzésekre, és mindent, mindent összerombolnak."¹⁶

A Biblia idézett irata, "könyvecskéje" abból az időből származik, amikor a matriarchátust felváltotta a patriarchális rend. "Magát ezt a férfiuralmat aztán az Ótestamentum isteni rendelésnek tünteti föl, miközben Évát, az első földi asszonyt - és általa az egész női nemet - minden rossz forrásának teszi meg. A kutatások azonban kiderítették, hogy a bibliai Éva valójában nem földi asszony - és főként nem Jahve Elohim teremtménye -, hanem valami egészen más volt, mert ő lett az anyja minden élőknek (Gen. 3,20). S ez azt jelenti, hogy a matriarchális időszakban az állati és növényi termékenység istennőjeként tisztelték, és a férfiak csupán akkor degradáltak minden bajt hozó első földi asszonyt, amikor gazdasági szerepük növekedésének köszönhetően kiharcolták a női nemmel szembeni uralmi helyzetüket. Mivel pedig ez a helyzet eleinte némiképp ingatag volt, "istenti" szentesítéssel igyekeztek megerősíteni. Ily módon annak vagyunk tanúi az Ószövetségben, hogy a társadalomban végbemenő változások istenek közötti viszonyok módosulásának a formájában jelennek meg."¹⁷

A Kabbala egyik mítosza szerint a nő eredete egészen más, mint a férfié. Mindenképp Éva alakjából, asszony-feleség szerepéből indul ki. Pedig Éva származása kétféle. Ha az eredeti arámi szó - Hevah - jelentéséből indulunk ki, akkor egyrészt asszonyt, vagyis feleséget jelent, másrészt viszont a visszájára fordított lény fogalmát is magában rejt.

Jakob Böhme magyarázata alapján a paradicsomban az ember Istenhez hasonlóan kétnemű volt. A bűnbeesés után szakadt ketté, s a benne lévő nő - Sophia az isteni szűz - felszállott Istenhez. Cserébe Ádám Évát, a hús-vér földi asszonyt kapta. Mintegy pótlékul. A bűnbeesett ember, aki az anyagba zuhant, büntetésként Évával él együtt, aki nem az igazi, tökéletes kiegészítője Ádámnak. Sophia - mint szellem-lélek -, a férfi lényének természetes fele.¹⁸ Ádám

'Sophia után vágyakozik, de csak Évát ölelheti.

Hamvas Béla más magyarázatot is ad a két nem közötti konfliktus meglétére. "A férfi...a nőt önkéntelenül annak a lénynek tartotta és tartja, aki érthetetlenül és irracionálisan van itt. A világban már minden készen volt, amikor megjelent; talán lekészt, esetleg betolakodott. De akárhogy, a világ eredeti elgondolásában nem volt benne. Később jött: talán hiányt pótolni; valami veszélyes lehetőséget megakadályozni; esetleg kiküszöbölni. De mint ahogy lenni szokott, az, amivel a hibát utólag pótolják, az eredeti elgondolásba maradéktalanul már sohasem illik. Ezért a nő mögött mindig megérezni az eredeti, veszedelmes mulasztást, valami úrt vagy sötétséget, vagy szakadékot. A nő az embernek nem az, ami az állatnak a nőtény; mert a nőtény az állatvilágba beletartozik, és kezdetől fogva ott volt, és onnan nem látszik ki. A nő kiütökzik. A nő kétszeresen nyugtalanító: világhelyénél fogva, mert az ember elől veszélyt takar el, és lényénél fogva, mert a férfival nem egykorú és egy-lényű."¹⁹

Erich Fromm szerint további különbséget jelent, hogy csak a nő tud szülni. Ezért a képességeért a férfi babonásan tiszteli őt. A nőben pedig mindig ott van a felsőbbrendűség érzése a "terméketlen" férfival szemben.²⁰

Az ellentét talán kibékíthetetlen, bár a názareti Jézus feminizmusa kicsit enyhített e helyzeten, mert a kereszténységnek szükségére volt, van a nőkre, "fojtott szenvedéseik energiáira"²¹.

A középkor "sötét" századai nem kedveztek az asszonyi ügynek, s még azt is firtatták, van-e egyáltalán a nőnek lelke. A francia forradalom utáni években újra megisméltődött a korábbi korszakok nőkké váló elbánása. "A barikádokon halni jók voltak; fölös létük heve lobbott vetni, és hajítani csóvát; kisarcolt, szegény tete-mükkel tömni a sáncokat. 'Szabadság!' - mit jelentett ez a szó Párizs hal-kofáinak és vértanú zöldségárus-nőinek? Nem kellett-e azontúl éppúgy elviselniük férjük ütlegeit?...Mégis, milyen sikerrel uszította és fanatizálta őket a férfiszó...Ám mikor az eredményeken osztakoztak, mindig első volt visszaparancsolni a nőt a főzőkánálhoz. És sokkal okosabbat ma sem tudott kitalálni."²²

Kafka Margit egyik férjhióse, Telekdy Péter, bár liberális gondolkodású nemes, ha a gazdálkodási formákról van szó, a nőkről viszont konzervatív módon vélekedik. A parasztot már földmunkásnak hívja. "Minden béresfamíliának külön kis kertes ház, pádimentomos, cifra – amelyet képen látott valahol. Na – és a régi magtárat, az apját azért építette újra, mert nem az 'uralkodó szél' irányába esik az ablakja...Na, osztán úgy is bánik a parasztjaival, mintha ispotályba vóna. Kézzel nem nyúl egyhez se, az istállókölyket is virgács nélkül kezeli. Mert hogy kár az emberi méltóságért." E felvilágosult gondolkodó ugyanakkor a női nemről úgy gondolja, "asszonyi állat...Az életideje kétharmad részét elfoglalják a fajfenntartással járó öntudatlan, állati gondok, kötöttségek, s az értelmét ösztönök igazítják. Ha ezek alól felszabadítja magát, iránytalan, korcs, helyét nem lelő figura lesz, idétlen és boldogtalan. Az asszony vak eszköze a természet céljainak, öntudatra nem jutott, félig még gyökérsző, növényéletű lény, kinek minden értéke az akaratlan báj és szépség, mely olyan, mint a virágoké, s a magvak hallgatag, igénytelen, váró termékenysége...Csak a mai beteges művelődés játszik erőlködve azzal, hogy komolyan számba vegye a nőt."¹⁸

Talán mégsem olyan beteges a mai "művelődés". Európában a XX. századra a nők politikai és jogi értelemben talán valóban egyenlőkké váltak a férfikkal. Nóraként emelt fővel távoztak a "Babaszobá"-ból.

Kafka Margitnak is jobban tetszene a mai modern nő valóságos léte, a régi asszonyi szerep metamorfózisa. A nő már régen nem a régi, becézett és kitarított bábu, "akit a férje térdén ringat, és örökös kiskorúságban hagy. Független, erős, küzdésre képes asszony"¹⁹, aki képes egyedül megállni helyét a világba, felelős önmagáért és "azokért, akiket a természet rájuk bízott mint anyákra."²⁰

A jogszabályok, ha lassan is, de tükrözik azokat a csatákat, amelyek a nőkkel kapcsolatos jogok harcmezéjén végbementek. Nehéz vajúdás eredményeként, 1997-ben a LXXIII. törvénnyel módosított jogszabály jelentős változást hozott létre a büntetőjog területén. Szankcionálta a házastárs sérelmére történő erőszakos közöselést.

Fehér Lenke szerint a jogalkotó e lépése fontos üzenetet fogalmazott meg, nevezetesen azt, hogy az erőszak nem tolerálható az intim szférában, a házasságon belül sem²¹. A törvény indokolása is kiemeli, hogy a házasságkötés nem jelenti a szexuális önrendelkezésről való lemondást, és a házasságkötés ténye egyik felet sem jogosítja fel a másik fél akarata ellenére történő, a házastársnak pszichikai és fizikai sérelmet jelentő szexuális érintkezésre.

Vajon miért változott meg a jogi szabályozás a XX. század végén? Hazánk csatlakozása az Európa Tanácshoz, illetve a különböző nemzetközi jogi dokumentumok elfogadása azzal a következménnyel járt, hogy büntető jogszabályainkat összhangba kellett hoznunk a nemzetközi normákkal.

Ez a jogharmonizáció ma még nem tökéletes, hiszen az európai normák egyre inkább hangsúlyozzák a nő nemi integritása elleni támadásnak a nemi erkölcs elleni bűncselekmények köréből történő kiemelését, és a nemi szabadság elleni bűncselekmények körébe illesztését.

Az Európa Tanács 2002. évi 5. számú Ajánlása – "A nők védelme az erőszak ellen" – különösen fontos alapelveket rögzít. Kimondja, hogy a nők elleni erőszak sérti és gyengíti, illetve lehetetlenné teszi a nők emberi jogainak és alapvető szabadságjogainak a gyakorlását. A nők elleni erőszak a nők fizikai, pszichikai és/vagy szexuális integritását sérti. A büntetőjognak biztosítania kell, hogy a személyek elleni erőszak – különös tekintettel a fizikai és szexuális erőszakra –, a személyek fizikai, pszichológiai és/vagy szexuális szabadsága és integritása elleni támadásként legyen büntetendő, ne pedig a morál, a becsület vagy a tisztesség elleni támadás miatt²². Lesz még munkája a jogalkotónak!

Tanulmányomat Virág György megállapításaival zárnám. Kriminálpszichológusként azt látja, hogy "a társadalmi tudat az örület jeleit mutatja: a szexuális erőszakhoz való viszonyban sajátos skízis, hasadás tapasztalható. Az eltérő tudattartalmak – miként elmekörtani képekben – önálló életet élnek, egymásról tudomást nem véve léteznek egymás mellett. A kultúrtörténet kezdetétől a magatartásirányítók – írott és íratlan jogi szabályok, erkölcsi normák –,

valamint a kultúrahordozó alkotások a 'legförtelmebb' bűnök közé sorolják ezeket a cselekményeket. Első ismert vonatkozó hazai szabályunk, László király törvénye²³ is a tizparancsolati bűnnel, az emberöléssel tekinti azonos súlyúnak a szexuális erőszakot. Megmutatkozik ez az attitűd napjaink mélykultúrájában is: a börtönhierarchia legelső fokán – hagyományosan és országhatárokon tekintet nélkül – a szexuális elkövetők helyezkednek el. Még az alvilági morál is páriává teszi – megvető kitaszítással, gyűlölet fűtötte erőszakkal bünteti őket. Olyannyira, hogy az angol büntetés-végrehajtási jog szegregációs – külön elhelyezési lehetőséget biztosít számukra, védelmük érdekében. A társadalom másik –feminista mozgalom által pellengérré állított – 'énje' nem borzad el, hanem szexista, 'férfi sovíniszta' módon viszonyul ezekhez a cselekményekhez. A nőkkal szembeni szexuális erőszak ugyanis a nyugati civilizációkban – a szigorú elítéléssel egyidejűleg – egy markáns kulturálisan megalapozott és hagyományozódó eszmerendszerbe ágyazódva is megjelenik, amely a nemek közötti viszonyban szemléletileg a nőt – jóllehet, gyakorta idealizálja – csekélyebb értékű és természetű adotton alsóbb rendű lénynek tekinti."²⁴

Kiss Anna

JEGYZETEK

1. Fröhlichné Kafka M.: Az orsó mellől, Nyugat, 1908. I.
2. László pl. Rózsa J.: Szexuális bűnözés. Bp. 1977.
3. Rózsa J.: i. m.: 268. o.
4. Rózsa J.: i. m.: 268. o.
5. Fehér L.: Büntetőjogi Tankönyv. Különös rész. 14. fejezet (kézirat)
6. Kafka Margit: Az orsó...i.m.
7. Kafka M.: Az orsó...i.m.
8. Kafka M.: Az asszony ügye
9. Genézis 3,16.
10. Kafka M.: Színek és évek. 188. o.
11. Pais I.: Bibliai érdekességek. Történetek. Aforizmak. Bp. 1992. 306. o.
12. id. Hamvas B.: in: Héloise és Abélard
13. Hamvas B.: Héloise és...i. m.
14. E. Fromm: Férfi és nő
15. Kafka M.: Az asszony...i.m.
16. Kafka M.: Az asszony...i.m.
17. Kafka M.: Színek és...i. m.: 72-73. o.
18. Kafka M.: Színek és...i. m.: 194. o.
19. Kafka M.: Színek és...i. m.: 127. o.
20. Kafka M.: Színek és...i. m.: 127. o.
21. Fehér L.: i. m.
22. Fehér L.: i. m.
23. "Valaki hajdan lányon vagy asszonyon, egyik faluból a másikba menő útjában erőszakot teszen, úgy bánja meg, mint ha embert ölt volna" (László I. k. 32. feje)
24. Virág Gy.: A szexuális erőszak áldozatairól. Kriminológiai és Kriminálisztikai Évkönyv. Bp. 1993. 175-176. o.

Az én anyukám

a legszebb

a világon.

Kár, hogy ez otthon nem mindig látszik.

VAN
SEGÍTSÉG!
[Nem vagy egyedül!]

Az ESZTER Alapítvány kampánya a családon belüli erőszak **ellen**

466 9872 www.eszteralapitvany.hu

Támogatók: Philip Morris Magyarország, Trionfilm

Adószám: 18007806-1-42

Bankszámlaszám: 10402383-22801933-00000000